

Специјални резерват природе

"Увац"

СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ "УВАЦ"

ИЗВЕШТАЈ о остваривању Програма управљања за 2019. годину

Нова Варош, децембар 2019. године

I УВОД

СРП "Увац" је стављен под заштиту уредбом Владе РС ("Сл. гласник РС", бр. 25/06 и 110/06) и установљен је за заштићено природно добро од изузетног значаја, природно добро I категорије. Простире се на површини од 7543 хектара, територији општине Сјеница припада 2018 хектара (26,75%), а територији општине Нова Варош припада 5525 хектара (73,25%).

Основни циљеви и задаци Резерват Увац д.о.о. су дефинисани Уредбом о заштити СРП "Увац" и подразумевају очување и одрживо коришћење природних вредности специјалног резервата природе националног и међународног ранга, његових природних богатстава - првенствено вода, шума, пашњака, птица, дивљачи, риба... У члану 2. наведеног акта Владе утврђено је да се СРП "Увац" ставља под заштиту *"да би се очувао и размножио белоглави суп - ретка врста лешинара, да би се очувала станишта и побољшало стање других значајних врста птица, ловне дивљачи и осталог животињског света, да би се обезбедили услови за поновно насељавање врста биљака и животиња које су нестале с тог подручја, да би се сачувала и повећала разноврсност риба и оптималним уловом и коришћењем сачувала и повећала њихова бројност, да би се сачували разноврсност флоре, шумских и осталих биљних заједница, да би се сачувала рељефна и водена обележја и спелеолошке и друге вредности геонаслеђа, да би се очували и побољшали природни чиниоци животне средине, првенствено квалитет вода и земљишта, да би се очувала лепота и разноврсност предела и створили услови за одрживо коришћење и планско уређење заштићеног подручја у интересу науке, образовања, културе, рекреације и еко туризма"*.

Чланом 5. Уредбе о заштити утврђено је да Специјалним резерватом природе "Увац" управља и о заштитној зони се стара Друштво с ограниченом одговорношћу Резерват Увац, са седиштем у Новој Вароши (даље: Резерват Увац д.о.о), које је основано одлуком Владе РС, у децембру 2006. године ("Службени гласник РС", број 110/06).

Рад Резерват Увац д.о.о. у 2019. години одвијао се на основу Програма управљања за 2019. годину, и био је усмерен ка извршавању задатака и планираних активности које су дефинисане овим Програмом. Услед недостатка финансијских средстава један део планираних активности није реализован.

На реализацији Програма радило је 15 лица запослених у Резерват Увац д.о.о.: 4 (четири) лица запослена у управи (директор, саветник за нормативно - правне послове, књиговођа и секретар), 11 (једанаест) лица запослени у сектору контроле и надзора (руководилац чуварске службе/управник рибарског подручја, 7 (седам) чувара заштићеног подручја (6 у сталном радном односу и 1 уговор на одређено време), 2 рибочувара и 1 помоћни радник. Поред стално запослених током 2019. године, а по указаној потреби, ангажована су још 3 (три) радника по Уговору о обављању привремених и повремених послова, исти су обављали послове чувара заштићеног подручја. Поред наведених, у сарадњи са Националном службом за запошљавање, а кроз програм Јавни радови, ангажовано је још 15 (петнаест) лица у трајању од четири месеца. Резерват Увац д.о.о. је преко Јавног позива за реализацију програма стручне праксе у 2018. години, а који је расписала Општина Нова Варош у сарадњи са

Националном службом за запошљавање – Филијала Пријепоље, ангажовала два лица, Аиду Алиспахић (мастер географ - заштита животне средине, ангажована до 12.08.2019. године) и Миладина Шуњеварића (струковни инжењер заштите животне средине, ангажован до 12.05.2019. године), по истеку њихових уговора а по истом програму стручне праксе у 2019. години ангажована је Сабрина Генџић (струковни инжењер заштите животне средине). И ова лица су радила на реализацији Програма.

У 2019. години задаци прописани Програмом управљања је реализован кроз пет области деловања:

1. *Заштита, одржавање, праћење стања и унапређење природних и створених вредности;* У склопу ове области вршено је: чување и чишћење повереног подручја, исплата зарада запосленим лицима, одржавање материјално техничких средстава, набавка горива. У току је набавка новог моторног возила, једног чамца са ванбродским мотором. Извршена је репарација ванбродских мотора за катамаран на Увачком језеру, одржавање видеонадзора, опремање чуварске службе, постављање табли упозорења, обавештења и забрана, исхрана белоглавих супова и других некрофагих врста и чишћење хранилишта, вршена је контрола гнезђења белоглавих супова и маркирање младунаца, вршено је истраживање диверзитета птица и урађен је мониторинг рибарског подручја. Све ове активности реализоване су кроз три подобласти:
  - приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима,
  - приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима,
  - управљање природним ресурсима.
2. *Приоритетни задаци научноистраживачког и образовног рада - У оквиру ове области са стручним установама вршено је: праћење и мониторинг популације белоглавог супа, ихтиофаунистичких истраживања младице, мониторинг фауне водоземаца и гмизаваца а предузето је низ активности како би се реализовали и остали планирани мониторинзи;*
3. *Планирање, изградња и уређење подручја - У оквиру ове области извршено је: уређење обале за безбедно пристајање чамаца за јавни превоз путника, одржавање постојећих пешачких стаза, а у току је комплетна замена дрвене терасе са оградом на инфопулту на Растокама;*
4. *Промоција вредности заштићеног подручја - У оквиру ове области извршено је: штампање проспеката, брошура, приручника и других публикација, континуирано медијско приказивање (дневне и недељне новине, магацини, часописи, радио, ТВ, интернет портали...). Штампан је материјал за посетиоце, омогућена интернет презентација, учешће на међународном сајму туризма у Београду, фестивалу Нишвил где је била заједничка презентација управљача заштићеним подручјима и Завода за заштиту природе. Вршено је одржавање постојећих и постављање нових информативних и едукативних табли. Све ове активности реализоване су кроз две подобласти:*

- Задаци на развоју културно-образовних и информативно-пропагандних активности;
- Задаци и активности на развоју одрживог туризма.

5. *Сарадња* - Све активности у оквиру ове области реализоване су кроз шест подобласти:

- Сарадња и партнерство са локалним становништвом;
- Сарадња са другим власницима и корисницима непокретности у заштићеном подручју;
- Сарадња са невладиним организацијама;
- Међународна сарадња;
- Организовано и професионално удруживање заштићених подручја Србије и других заинтересованих паркова из окружења;
- Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима.

6. *Посебни послови и задаци* - У оквиру ове области извршена је Процена угрожености од елементарних непогода и других несрећа као и Планови заштите и спасавања у ванредним ситуацијама.

У свим наведеним областима и поред недостатка планираних средстава субвенција постигнути су добри резултати рада и реализоване су планиране активности које су искључиво зависиле од рада запослених.

Најважнији резултати рада у 2019. години су, превасходно, континуирана исхрана белоглавих супова, већи степен заштите угрожених биљних и животињских врста, уређење простора у интересу развоја туризма и образовања, повећање броја и боља контрола посетилаца, унапређење сарадње са локалним становништвом, локалним самоуправама Нова Варош и Сјеница, Министарством заштите животне средине и другим министарствима, те другим републичким институцијама и локалним институцијама, представницима писаних и електронских медија, образовним институцијама, представницима цивилног сектора, боља материјално – техничка опремљеност чуварске и рибочуварске службе.

Једна од важнијих чињеница која је утицала на остваривање Програма је и та што су крајем 2018. године отказ уговора о раду добила два чувара природе и један рибочувар. После спроведене процедуре за попуњавање упражњених радних места током марта месеца извештајне године у стални радни однос примљена су два чувара заштићеног подручја и један рибочувар, а током априла месеца уговором на одређено време (на годину дана) запослено је још једно лице које обавља посао чувара заштићеног подручја. Запослени чувари заштићеног подручја, услед чињенице да нису имали положен испит за чувара ЗП, нису поседовали службену легитимацију тако да нису могли самостално да врше контролу и санкционишу прекршиоце чиме је значајно отежана организација рада.

Потребно је још и нагласити да је Програм управљања реализован уз низ непредвиђених проблема које управа друштва није могла сама да реши. Наиме, управа друштва суочила се са низом проблема за чије решавање је потражила помоћ од: Министарства заштите животне средине, Министарства рада, Министарства финансија, Министарства привреде, Комисије за давање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава. Резерват

Увац д.о.о. се обраћао поменутиим насловима за решавање следећих проблема:

- исплата зарада запослених,
- недостатак запослених рибочувара,
- ограничавање броја посетилаца на Увачком (Сјеничком) језеру (најоптерећенијем делу заштићеног подручја од стране туриста),
- додела права употребе сопственог/сопствених пловила за обављање панорамског разгледања или крстарења Увачким (Сјеничким) језером у 2019. години.

Резерват Увац д.о.о. изнајмљује канцеларијски простор у Новој Вароши, на адреси Трг војводе Петра Бојовића, број 3, поседује мање магацинске просторије за алат, има укупно 6 теренских возила и 2 путничка возила, али изузев аута који је набављен 2017. године остала возила су прилично стара и израубована, изискују значајна финансијска средства за поправку. Резерват Увац д.о.о. поседује и 11 пловила: 3 катамарана и 8 чамаца са ванбродским моторима, хладњачу за дубинско замрзавање за лагеровање хране орловима, три велика жичана кавеза - волијере за смештај повређених птица и реализацију пројекта реинтродукције ишчезлих врста, инфо - пулт на Растокама и визиторски центар на Кокином Броду, две понтонске пристани за безбедно укрцавање путника на пловила.

II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Резерват Увац д.о.о., односно запослени у привредном друштву, су реализовали планиране циљеве из области заштите, очувања, унапређења и одрживог коришћења заштићеног подручја. Ови циљеве су дефинисани и предвиђени у Програму управљања за 2019. годину. Постигнути су добри резултати, посебно вредни на пољу очувања и даљег снажења популације белоглавог супа, али и других врста птица (орнитолози Друштва за заштиту и проучавање птица Србије, тј. поједини чланови овог удружења су током појединачног обиласка подручја у последње две године забележили још девет нових врста птица које су настаниле СРП "Увац") и других животиња, посебно риба (ихтиофаунистичка истраживања младице) и водоземаца (идентификована су станишта едемских врста). Обезбеђен је мир и сигурност, као и одличан рад хранилишта "Манастирина", а што је предуслов да се на подручје резервата врати, тј. задржи и успешно размножи црни лешинар ("суп старешина" - *Aegypius monachus*). Ово је чињеница од изузетног значаја, како за сам СРП "Увац", тако и за орнитологију Србије и овог дела Европе уопште.

Такође, постигнути су добри резултати и када су у питању остали важни послови и активности које је управљач предузимао током 2019. године, о чему ће више речи бити у посебним областима овог извештаја.

Проблеми у раду управљача, како током 2019. године, тако и током претходних 10-ак година, тј. од оснивања привредног друштва Резерват Увац д.о.о., су: отпадне воде из Сјенице, Кокиног Брода и Радоиње, (посебно из Сјенице јер се ради о највећем насељу на притокама увачких језера, односно рибарског подручја СРП "Увац"), бесправна ("дивља") градња, сушење шума, превасходно због појаве поткорњака-велике шумске

штеточине. И о свему овоме ће, наравно, бити више речи у наставку извештаја.

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

1.1. Чување

До априла месеца 2017. године, тачније до тренутка када је била обавеза да се усагласи рад чуварске службе са одредбама Закона о заштити природе, тј. да се раздвоје службе чувара природе од службе рибочувара, на пословима чувања повереног подручја радило је девет чувара природе/рибочувара (чувар природе је истовремено обављао посао и рибочувара). Од момента раздвајања двеју служби дошло је до проблема у организацији рада. Наиме, појавио се проблем у недостатку запослених чувара природе, а и рибочувара, најмање по два запослена чувара у свакој од ове две службе. Овај недостатак запослених чувара делимично је коригован тако што су у периоду највећег притиска на ЗП прековремено ангажовани већ запослени чувари. Поред проблема у недостатку чувара, а да би се ефикасно радило на чувању повереног подручја, до изражаја је дошла потреба за запослење најмање једног лица на пословима заштите природе које има VII степен стручне спреме, а које би обављало послове управника резервата. Да би решио настали проблем недостатка запослених лица током 2019. године, Резерват Увац д.о.о. се у више наврата обраћао Комисији за давање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава, са захтевом за запошљавањем три нова лица. Од горе поменуте Комисије добијено је Мишљење да се нису стекли услови за попуњавање слободних, односно упражњених радних места код корисника јавних средстава у надлежности Министарства заштите животне средине. Три лица су ангажована по уговору о Повременим и привременим пословима, а након добијене потребне сагласности. Ангажовање ових лица омогућило је успешно реализовање послова у току летњих месеци, кад је повећан број посетилаца.

Најзначајнији фактор који утиче на добро чување заштићеног подручја је савестан и одговоран рад чуварске службе. Почетком 2018. године чувари су почели да приговарају на начин обрачуна и износ исплаћених зарада. Како су зараде у јавним предузећима „замрзнуте“ тако управа друштва овај проблем није могла самостално да реши. Овај проблем је утицао на извршавање радних задатака, изазивање конфликтних ситуација и лошу радну атмосферу међу запосленима. Све ово исходovalo је тужбом од стране чуварске службе, упућеном на адресу Резерват Увац д.о.о. На тужбу је Друштво реаговало благовремено, ангажујући адвоката. Овај судски спор је и даље у току.

Како би се добро очувало поверено подручје створила се и потреба за ограничењем броја посетилаца на Увачком (Сјеничком) језеру, најпосећенијем делу заштићеног подручја. Резерват Увац д.о.о, управљач заштићеним подручјем, свестан могућих последица услед повећаног притиска на ЗП од стране туриста, је у 2017. години донео Програм

управљања посетиоцима у Специјалном резервату природе "Увац", но стручни сарадници ЗЗПС су мишљења да и ова ограничења нису довољна и да је потребно додатно појачати мере ограничења. Тим поводом, у више наврата, од поменуте установе тражени су услови заштите природе за мере ограничења везано за број посетилаца и пловила на језерима у заштићеном подручју. Управљач, Резерват "Увац" д.о.о., је током 2018. године од ЗЗПС добио Решење о условима заштите природе за коришћење чамаца/пловила на заштићеном подручју СРП "Увац" које је садржало одређене нејасноће и нелогичности, па је у јулу месецу исте године поново послат захтев за издавање услова заштите природе за коришћење пловила на језерима у СРП „Увац“. На овај захтев добили смо појашњење Решења које је отклонило нејасноће и омогућило управљачу да коригује време поласка пловила за панорамско разгледање СРП „Увац“ на Увачком (Сјеничком) језеру. Због притиска од стране туристичких организација, локалних самоуправа Нове Вароши и Сјенице, а и од предузетника који пружају услуге вожње посетиоцима Увачког (Сјеничког) језера које је трпео управљач, 5. јула је одржан састанак у просторијама Министарства заштите животне средине, а коме су присуствовали представници Министарства заштите животне средине, ЗЗПС, локалних самоуправа Нова Варош и Сјеница, инспекције за безбедност пловидбе, предузетника и представници Резерват "Увац" д.о.о.. После овог састанка смањило се притисак који је трпела управа резервата, а чуварска служба је на терену олакшано спроводила мере ограничења.

Чуварско - надзорну службу (од момента раздвајања двеју служби) обављају чувари заштићеног подручја и рибочувари. Сви чувари и рибочувари имају положен стручни испит неопходан за обављање ових послова. Такође, чуварско-надзорну службу обавља и руководиоца чуварске службе (ово лице обавља и посао управника рибарског подручја). Осим ових лица, чуварски надзор се организује и уз помоћ волонтера, углавном чланова риболовачких удружења из Нове Вароши и Сјенице, као и радника полицијских станица Нова Варош и Сјеница, када се укаже прека потреба за тим.

Од 01.01. до 01.03.2019. године посао чувара заштићеног подручја обављала су четири лица и са педесет процената радног времена руководиоца чуварске службе. Од 15.03.2019.године, на пословима чувара заштићеног подручја у стални радни однос запослена су два лица, а у априлу месецу на период од годину дана ангажовано је још једно лице.

- Остварени трошкови за бруто зараде чувара природе (не укључујући део зараде управника рибарског подручја/руководиоца чуварске службе и зараде која ће бити исплаћена за децембар месец):

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
4.826.197,00	6.570.000,00	89.53	Резерват Увац д.о.о.
МЗЖС: 3.000.000,00	3.900.000,00	90.22	
Управљач: 826.197,00	2.070.000,00	9.78	

- Бруто зараде чуварима природе су исплаћиване редовно. Успешност реализације посла: 89,53% (за два чувара нису исплаћиване зараде за јануар, фебруар све до 15. марта).

- Програмом управљања за 2019. годину планирана су средства за бруто зараде четири рибочувара. У досадашњем делу овог Извештаја описани су разлози због којих није дошло до запошљавања два рибочувара. У табели која следи приказани су остварени трошкови за бруто зараде два рибочувара (за једног рибочувара зарада је обрачуната од 15. марта месеца када је примљен у радни однос).

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
1.124.342,00	2.700.000,00	41,64	
Управљач: 1.124.342,00	2.700.000,00	100	Резерват Увац д.о.о.

- Бруто зараде рибочуварима су исплаћиване редовно. Успешност реализације посла: 100%.
- Програмом управљања за 2019. годину планирана су средства за бруто зараде стручног особља које, у складу са законом, обавља послове управљања и руковођења заштићеним подручјем (управник рибарског подручја/руководилац чуварске службе и управник резервата). У досадашњем делу овог Извештаја описани су разлози због којих није дошло до запошљавања лица које би обављало послове управника резервата тако да су у табели која следи приказани трошкови зараде за управника рибарског подручја/руководилац чуварске службе (за обављање послова управника рибарског подручја).

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
555.000,00	1.480.000,00	57	
МЗЖС: 0,00	80.000,00	0,00	Резерват Увац д.о.о.
Управљач: 555.000,00	1.400.000,00	100,00	

- Бруто зараде стручног особља су исплаћиване редовно. Успешност реализације посла: 100%.

У табели која следи приказани су трошкови бруто зараде осталог особља запосленог код управљача, материјални трошкови њиховог рада (набавка канцеларијског материјала), одржавање рачунарске опреме, накнада за рад чланова скупштине.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
5.826.630,00	7.500.000,00	77,68	
Управљач: 5.826.630,00	7.500.000,00	100,00	Резерват Увац д.о.о., Оператор дистрибутивног система Епс дистрибуција д.о.о., Енергија Златар д.о.о., Z.T.R BINARKOD, AGENCIJA SOFTEK, Телеком Србија АД,...

- Успешност реализације посла: 100%.
- У 2019. години планирано је, али не и реализовано, стручно усавршавање запослених кроз једномесечни курс енглеског језика.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
0,00	50.000,00	0.0	
Управљач: 0,00	50.000,00	0.0	

- Остварени трошкови за накнаде за чланове Скупштине Резерват Увац д.о.о.:
остварени расходи су већи од планираних јер су већи трошкови за доприносе за једног члана скупштине (који је из статуса запосленог прешао у статус незапосленог лица).

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
1.291.104,00	1.260.000,00	115.37	
Управљач: 1.291.104,00	1.260.000,00	100.00	Резерват Увац д.о.о.

- Током 2019. године, а како је то захтевала организација рада, новозапослени чувари и лица ангажована на привременим и повременим пословима су упућена на полагање стручног испита за чувара заштићеног подручја и на додатно оспособљавање за управљача путничким пловилом до 12 путника. До краја године планира се опремање чуварске службе и набавка нових фотоапарата и батеријских лампи. Ова планирана набавка није реализована.
- Остварени трошкови за обуку и додатно оспособљавање чуварске службе приказани су у табели која следи:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
50.530,00	200.000,00	40.00	
Управљач: 50.530,00	50.530,00	100.00	

- Програмом управљања за 2019. годину планирана су средства за набавку униформе новозапосленим рибочуварима. У досадашњем делу овог Извештаја описани су разлози због којих није дошло до запошљавања два рибочувара тако да није вршена набавка униформе за рибочуваре.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
0,00	300.000,00	0.0	
Управљач: 0,00	300.000,00	0.0	

У 2019. години после спроведене јавне набавке мале вредности, гориво за потребе рада Резерват "Увац" д.о.о. набављано је од УБ ПЕТРОЛ Д.О.О.. У табели која следи приказани су реализовани расходи.

- Остварени трошкови за гориво:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
3.550.898,00	2.500.000,00	142.04	

МЗЖС: 1.900.000,00	2.000.000,00	53,50	НИС АД и УБ ПЕТРОЛ Д.О.О.
Управљач: 1.650.898,00	500.000,00	46,5 0	

- Горива за рад чуварске службе на свим пословима (обилазак терена возилима и пловилима, одлазак по храну за белоглаве супове и друге животиње, контрола мреста, уређење стаза - за рад тримера и моторних тестера, одлазак на службена путовања минимум једном у току сваког месеца до Београда ради овере документације за зараде, одлазак на сајмове, превоз повређених птица до Чачка или Палића или Београда, чишћење подручја како приобаља тако и језера и одвоз смећа,) је било довољно. Успешност реализације посла: 100%.

После спроведене јавне набавке купљено је моторног возила за потребе рада Резерват Увац д.о.о.. У табели која следи приказани су реализовани расходи.

- Остварени трошкови за набавку моторног возила:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
1.199.932,18	1.200.000,00	100	HYUNDAI SRBIJA DOO
МЗЖС 400.000,00	400.000,00	33,33 %	
Управљач: 799.932,18	800.000,00	66,66	

- Успешност реализације посла: 100%.

После спроведене јавне набавке купљен је чамац за потребу обезбеђивања пристани пред Леденом пећином, а исти ће користити чуварској служби на територији Сјенице у случајевима хитних интервенција- због рибокрађе, као и за патролирање подручјем у време када су младунци белоглавог супа у гнездима све до њиховог успешног полетања. Према карактеристикама набављеног чамца извршен је одабир и набавка ванбродског мотора.

- Остварени трошкови за набавку чамца са ванбродским мотором:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
985.100,00	1.100.000,00	100	ALU NAUTIKA, BAREL
МЗЖС 500.000,00	500.000,00	50,75	
Управљач: 485.100,00	600.000,00	49,25	

- Успешност реализације посла: 100%.

У 2019. години планирана је набавка два нова ванбродска мотора за катамаран на Увачком језеру. Међутим, како су кварови на већ постојећим моторима настали док је пловило било код закупца, кренуло се у процедуру утврђивања њихове насталог оштећења. Ванбродски мотори су однети у сервис овлашћеног представника и увозника NAUTIKA ELKO DOO. Од овог сервисера добијена је препорука да су сервиси са обрадом главе на овим моторима економски оправдани и да се исти после урађеног сервиса могу без икаквих кварова користити наредних 5-6 година. Уз чињеницу да ови мотори више неће бити преоптерћивани (као што је то био случај код

закупца) и да ће се користити према упутству произвођача одлучено је да се изврши сервис истих и одустало се од планиране набавке нових.

- Остварени трошкови за потпуно сервисирање већ постојећих мотора:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
321.760,00	900.000,00	100. 0	
Управљач: 321.760,00	900.000,00	100.00	NAUTIKA ELKO DOO

- Успешност реализације посла : 100%.

Током 2019. године вршено је одржавање постојећег видеоназора. Наиме, током извештајног периода вршена је поправка камера, плаћање интернет провајдера за јавни приступ.

- Остварени трошкови за одржавање постојећег видеоназора:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
0 8.640,0	100.000,00	100.00	
Управљач: 8.640,00	100.000,00	8.64	Galaksija-računari telekomunikacije TZR

1.2. Одржавање

Одржавање заштићеног подручја (и непосредне околине истог, преваходно прилазних путева) и брига о чистоћи и уређености заштићеног подручја представља сталну обавезу Резерват Увац д.о.о. у току целе године и саставни је део активности чуварске службе резервата, рибочувара, помоћног радника, повремено (пар пута годишње) и свих запослених, као и волонтера (љубитељи природе, рекреативни риболовци...).

Чувари, рибочувари, помоћни радник, радници ангажовани Уговором о обављању привремених и повремених послова, радници ангажовани преко јавних радова и волонтери Резерват Увац д.о.о. су током пролећа и лета 2019. године, у пар наврата чистили приобаља увачких језера, притока, као и непосредну околину и прилазне путеве. Штавише, а што је вишегодишња пракса, у акцијама чишћења учешће су узимали сви запослени у Резерват Увац д.о.о., поједини пружаоци услуга возњи Увачким (Сјеничким) језером, као и Удружење Србија за младе. Свакако, највећи проблем представља отпад који реке Јабланица, Грабовица, Вапа и Кладница донесу у Увачко (Сјеничко) језеро, а сам начин сакупљања поменутог отпада је компликован. Стога се и организују горепоменуте акције чишћења. Такође, посебан проблем, представља деоница од бране на Кокином Броду, па тзв. "варошким" заливом, ка Новој Вароши, јер ту пролази магистрални пут Београд – Јужни Јадран. Поменуто деоницу, дугу око 6 км, смо током пролећа и лета 2019. године чистили неколико пута. Сав сакупљени отпад је возилима Резерват „Увац“ д.о.о. превожен у

рециклажни центар у Новој Вароши. За реализацију ове активности вршена је набавка рукавица, гумених чизама, џакова, грабуља.

- Остварени трошкови за сакупљање и одвожење отпадака са заштићеног подручја и одржавање уредности јавних објеката и површина чишћењем:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
153.200,00	200.000,00	105.00	
МЗЖС: 100.000.00	100.000,00	71.43	Пластика АД, STR Biljana, Новатекс д.о.о., Златарпласт АД.
Управљач: 53.200.00	100.000,00	28.57	

- Сав отпад са заштићеног подручја је транспортован возилима управљача, у рециклажни центар или на депонију. Успешност реализације посла: 100%.

Резерват Увац д.о.о. располаже са веома дотрајалим и израубованим возним парком који готово свакодневно изискује поправљање, набавку делова и ангажовање ауто-механичара. Како су возила стално у покрету, значајна средства се издвајају и за набавку и замену пнеуматика. Резерват Увац д.о.о. за потребе рада чуварске и рибочуварске службе на језерским водама, поседује и тринаест ванбродских мотора од којих десет служи за превоз путника пловилима у туристичке обиласке, и за контролу других превозника. Исти у летњој сезони трпе велико оптерећење и изискују значајна средства за амортизацију. Пошто се ова пловила користе за превоз туриста јавила се и потреба за затварање бочних делова конструкције са провидном церадом која се по потреби отвара и затвара. Из свега наведеног може се закључити да је једна од највећих ставки у трошковима предузећа одржавање возног и пловног парка и регистрација истих.

- Остварени трошкови за одржавања заштићеног подручја (регистрација возила и пловила, амортизација материјално-техничких средстава, одржавање чистоће...):

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
1.758.527,00	1.700.000,00	120.85	
МЗЖС: 0.00	1.500.000,00	00.00	СЗР Ауто Даниловић, СТР Злаја, СЗПР Жељко, ГП Ауто центар Пајовић, PLATTNER d.o.o., CONCEPT DMT CONTROL, DIP AUTO TRADE d.o.o., Ауто центар Јелић, Auto setvis MAGIC KOLOURC 2016, ZR ENKO TERM, ЂАЈКА, СЗР Маринковић, PITURA DOO, 28. ФЕВРУАР Д.О.О....
Управљач: 2.417.000.00	1.500.000,00	100.00	

- Успешност реализације посла одржавања заштићеног подручја (регистрација возила и пловила, амортизација материјално-техничких средстава, одржавање чистоће...): 100%.

1.3. Обележавање

Током 2019. године Резерват Увац д.о.о. је обновио оштећене и похабане граничне ознаке СРП "Увац", као и рибарског подручја СРП "Увац". Реализација ових активности изискивала је набавку фарбе, четки за фарбање, рукавица и др. Исти је реализован уз помоћ лица ангажованих преко Националне служба за запошљавање, а који се односе на Јавне радове. Током претходних година готово потпуно су избледеле граничне ознаке кроз село Горачиће, а како су Србијашуме у овом делу заштићеног подручја отпочеле интензивну сечу дрвне масе, са посебном пажњом и уз појачану активност запослених, извршена је обнова граничних ознака на овом делу заштићеног подручја. Међутим, обнављање граничних ознака на теже приступачним деловима није вршено из разлога што је у току проширење граница резервата, а нова студија предвиђа различите степене заштите (први, други и трећи) унутар граница самог заштићеног подручја и исте би током предстојећег периода морали да мењамо другим.

- Остварени трошкови за одржавање статусних табли и обнављање граничних ознака Специјалног резервата природе "Увац" и Рибарског подручја СРП "Увац"

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
78.000,00	100.000,00	100.00	
Управљач: 78.000.00	100.000,00	74.80	СТКР Воћњак, СТР Биљана

- Успешност реализације посла одржавање статусних табли и обнављање граничних ознака Специјалног резервата природе "Увац" и Рибарског подручја СРП "Увац": 100%.

Током јесени извештајне године чуварска служба је уз помоћ лица ангажованих преко Националне служба за запошљавање, а који се односе на Јавне радове, вршила поправку дела пешачке стазе од Оштре косе до видиковца Велики врх . Том приликом дуж стазе постављани су метални стубови на које се монтирају табле упозорења, обавештења и забрана. Како је реч о пешачкој стази којом пролази највећи број посетилаца, тако је и ефекат постављања табли дуж исте вишеструко оправдан. Тренутно, нису све урађене табле и постављене на планираним локалитетима из разлога што је реализација ових активности започета у првој половини децембра месеца. Стаза је веома уска, стрма и има доста посетилаца, па се радовима приступило кад је мањи број туриста на стази. Постављање истих спречавају снежне падавине и ниске температуре. Свакако ће исте бити постављене на за то предвиђеним локалитетима на подручју резервата, кад то временске прилике буду дозволиле. Поред табли које су штампане на поцинкованом лиму, штампане су и табле на керадним платнима (банери) које се постављају помоћу сајли изнад путева на висини да их камиони и друга возила не могу закачити, а да сви који овим путевима пролазе буду информисани, тј. обавештени и упозорени да улазе на територију заштићеног подручја, где важе одређена правила и режими понашања.

- Остварени трошкови за табле упозорења, обавештења и забрана:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
186.672,00	300.000,00	102.4 2	Радача доо, Јелика ОД, SWA ТИМ Београд,
МЗЖС: 186.672,00	200.000,00	100.0 0	
Управљач: 0,00	100.000,00	0.00	

- Успешност реализације посла: 90%. (90%, јер табле неће бити одмах, односно до краја 2019. године, постављене/монтиране, јер ову активност онемогућавају лоше временске прилике).

2. Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима

У току 2019. године чуварска служба резервата, а и сва остала запослена лица, су користили сваку прилику непосредног дијалога са локалним становништвом и посетиоцима резервата како би им указвали на значај културног наслеђа за живот и рад данашњих и будућих генерација, као битног предуслова за очување националног идентитета. Свест месног становништва, и православног и муслиманског, по овом питању је на веома завидном нивоу, уз међусобно уважавање и поштовање. Међутим, имајући у виду и ближе и даље историјско наслеђе, на овом питању треба увек изнова радити и инсистирати.

1) Припремне радње за израду пројекта презентације археолошких места

Још током 2016. године управљач је уредио најближу околину средњевековног утврђења Клек, а које се налази у кањону Увачког (Сјеничког) језера, наспрам улаза у Ушачки пећински систем, конкретно Ледену пећину: уклоњено је грање и шибље са зида средњевековног утврђења. Током 2017. године Стручњаци Завода за заштиту споменика културе из Краљева су обишли предметну локацију у првој половини новембра месеца, и издали су услове за уређење и рестаурацију средњевековног утврђења Клек. Оно што је извесно, радови ће подразумевати археолошка ископавања, и свакако ће трајати више година за шта је потребно обезбедити значајна финансијска средства. Програмом управљања за 2019. годину предвиђена су средства за "физичко" уређење утврђења (крчење простора у ширем појасу око самог утврђења, уређење прилазних стаза...), али због туристичког притиска на овај део ЗП, недостатка обучених радника за спровођење ове активности а и обима неодложних послова на заштити, ова планирана активност није реализована.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
0,00	100.000,00	0.00	
Управљач: 0.00	100.000,00	0.00	

- Успешност реализације посла: 0% (због константних падавина крајем јуна, током јула и током августа месеца извештајне године,

недостатка радника, а и обима неодложних послова ова планирана активност није реализована).

3. Управљање природним ресурсима

3.1. Задачи и активности на заштити белоглавог супа и осталих врста лешинара

Основни циљ проглашења СРП "Увац" и кључни задатак Резерват Увац д.о.о. као управљача је очување и даље снажење популације белоглавог супа. Основна активност староца је прихрана колоније белоглавог супа. Прихрана се организује сакупљањем, планским довожењем и одлагањем лешева угинулих домаћих животиња, кланичног отпада и месног конфиската (споредни производи животињског порекла – СПЖП) на местима одређеним, уређеним и заштићеним за те намене, односно "хранилиштима". На хранилиштима се окупљају и друге (лешинарске) врсте птица, али и неке врсте сисара, попут вука и медведа. У току 2019. године на "главно" хранилиште "Манастирина" и "зимско" хранилиште "Бучје" (оба на територији Општине Нова Варош), изнето је укупно близу 380 тона хране за белоглаве супове и друге некрофаге врсте.

Сеоско становништво општина Нова Варош и Сјеница, али и општина Чајетина, Пријепоље и Прибој које се бави сточарством је добро информисано и уредно је обавештавало Резерват Увац д.о.о. увек када дође до угинућа животиње (говед, овце, свиње, коњи). Преузимањем тела угинулих животиња и изношењем на хранилишта се трајно решава проблем њиховог одлагања. Поред тога што се обезбеђује прихрана орлова, спречава се и појава ширења зараза јер белоглави супови, конзумирајући месо угинулих животиња, врше најчистију и најпотпунију "рециклажу" у природи. Постигнута је добра и ефикасна мрежа снабдевача на терену и успостављена сарадња, све на корист свих страна.

Рад хранилишта потпомаже и очување кланичне индустрије у Златиборском округу. Наиме, Резерват Увац д.о.о. има неколико уговора са месним индустријама и кланицама: по истим, испоручилац (месна индустрија, кланица) је у обавези да врши категоризацију СПЖП, и транспорт истих на хранилиште. Резерват Увац д.о.о. уредно води евиденцију о изнетој храни на хранилиште које довозе ови привредни субјекти и према истој, од кланица је преузето близу 160 тона СПЖП без икакве надокнаде за њихово одлагање. Резерват Увац д.о.о. има закључен уговор о пословно – техничкој сарадњи са Ветеринарском установом "Напредак" из Ћуприје. Предмет овог уговора је уређење међусобних односа двеју уговорних страна у обављању послова организованог сакупљања, превоза, прераде и уништавања отпадака животињског порекла и угинулих животиња (СПЖП), сходно одредбама чланова 117., 135. и 136. Закона о ветеринарству ("Службени гласник РС", БРОЈ 91/2005). Наиме, Ветеринарска установа "Напредак" је по овом уговору обавезна да од Резерват Увац д.о.о. преузима целокупну количину споредних производа животињског порекла, и да исте превезе (камионима за специјалне намене) до свог погона у Ћуприји ради прераде, односно спаљивања, а све наведено сходно важећим ветеринарско – санитарним прописима. Свакако, Резерват Увац д.о.о. Ветеринарској установи "Напредак" плаћа одвожење и уништавање СПЖП. Трошкови за ову намену су превазишли планирани износ из разлога што је почетком године приликом обнове уговора

Ветеринарска установа "Напредак" повећала цену својих услуга. Поред ових трошкова, Резерват Увац д.о.о. је имао и додатне трошкове за ангажовање машина за чишћење хранилишта и за дезинфекцију приколице са којом се врши превоз угинулих животиња од места угинућа до хранилишта.

- Остварени трошкови према уговору са Ветеринарском установом "Напредак" из Ћуприје, чишћење хранилишта и дезинфекцију приколице:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
590.813,00	450.000,00	132.00	
МПЗЖС: 250.000,00	250.000,00	42.31	Ветеринарска установа "Напредак" из Ћуприје, DIMI-VET DOO, Ј.П. "3. СЕПТЕМБАР"
Управљач: 340.813,00	200.000,00	57.69	

- Успешност реализације посла: 100%.

Од момента инсталирања видео надзора на хранилишту "Манастирина", тј. последње три године, бележи се исхрана медведа изнутрицама угинулих животиња. Међутим, исхрана медведа се у највећој мери састоји од хране биљног порекла (јабуке, крушке, кукуруз...), а у мањој мери од хране животињског порекла. Да би се употпунила исхрана медведа, и створили услови за територијалну везаност, потребно је редовно износити и једну и другу врсту хране. У хранилицу за медведе, која је направљена још 2015. године, крајем лета и током јесени изношена је храна биљног порекла.

- Остварени трошкови изношења хране биљног порекла:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
37.500,00	50.000,00	12.50	
Управљач: 37.500,00	50.000,00	100,00	Јелика ОД

- Успешност реализације посла: 90%.

Раније набављена хладњача за лагеревање хране за орлове, чија запремина износи 16 m³ је у функцији, али због чињенице да у сваком тренутку имамо довољну количину хране у истој се не чувају веће залихе хране. Хладњачом се обезбеђују потребне количине хране за обављање научних радова (мониторинг колоније белоглавог супа), за прихрану птица које привремено бораве у волијерама као и припрема за извођење пројекта реинтродукције црног лешинара, орла брадана и беле кање. Стручњаци Завода за заштиту природе Србије и Биолошког института су подељеног мишљења у оцени да су редовна исхрана, мир, као и заштита од тровања, кључни позитивни фактори у повећању броја гнездећих парова, као и јединки у целини.

Појачаним чуварским надзором у време гнежђења, излегања и полетања младунаца, као и успостављањем система сталног електронског видео надзора на појединим локацијама, обезбеђена је ефикасна заштита белоглавог супа у периоду репродукције и одгајања подмлатка. Захваљујући инсталираном видео надзору на хранилишту "Манастирина" спречен је долазак неовлашћених, "дивљих" посетилаца који из незнања, или (ређе) намерно узнемиравају птице. У јануару месецу чуварска

служба је извршила први мониторинг гнезда белоглавог супа. Према њиховим запажањима у јануару месецу јаја су снела 63 пара. Услед великог мраза и снежних падавина у јануару месецу чуварска служба је констатовала и чињеницу да су празна гнезда она која су била изложена удару северозападног ветра и снежним наносима те је са разлогом очекиван мањи број младунаца у односу на претходну годину. Међутим, другим мониторингом и маркирањем младунаца утврђено је да се на подручју резервата извело и успешно полетело 99 младунаца белоглавог супа. Реализација ове активности планирана је у присуству стручњака Завода за заштиту природе Србије, но њихово присуство је изостало па је ову активност на основу дугогодишњег искуства реализовала чуварска служба.

- Остварени трошкови за мониторинг гнезда белоглавог супа:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
0,00	100.000,00	0.00	
МЗЖС: 0,00	50.000,00	90.00	Резерват Увац д.о.о.
Управљач: 0,00	50.000,00	10.00	

- Успешност реализације мониторинга белоглавог супа: 100%.

Током 2019. године у жичаним кавезима за смештај повређених птица збринута је, на кратак временски период, 4 јединке белоглавих супова. Два јединке су овогодишњи младунци који су маркирани крилном маркицом, који су успешно напустили гнездо, али због инвазије *пипа* изнемогли и нису могли поново да полете. О овоме су благовремено обавештене све надлежне институције, укључујући Завод за заштиту природе Србије, по чијим инструкцијама смо даље поступали. Најчешће је редослед потеза био одвожење птице у Ветеринарску ординацију Др Шојић у Чачку (а која има потписан уговор о сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије), где се птици указује прва помоћ, и потом упућује на даље лечење, најчешће у прихватилиште за птице које се налази у зоолошком врту на Палићу, или се птица враћа у волијеру на Увац и после опоравка пушта у природу. Два младунца су и даље у волијери и чека се дозвола за њихово пуштање у природу. Што се тиче треће јединке, реч је о белоглавом супу Игору који је после дужег опоравка у зоолошком врту Палић враћен у волијеру на Увцу ради адаптације и поново враћен у природу. На ову јединку постављен је сателитски одашиљач путем кога је вршено његово праћење, међутим овај сателитски одашиљач је спао са птице, а чуварска служба је после тродневне претраге терена исти пронашла. Четврта јединка која је опорављана у волијерама је белоглави суп Добрила. Након успешног полетања током 2018. године, Добрила је „залутала“ на територију Турске, а пре њеног поновног враћања у матичну колонију иста је била смештена у волијеру ради адаптације. Почетком децембра 2019. године, сателитски одашиљач који је и Добрила понела при поновном пуштању, навео је чуваре на језив призор најпознатије и најпитомије птице укљештене у стабла четири граба надомак гнезда у ком је рођена. Тело угинуле птице превезено је на обдукцију на Ветеринарски факултет у Београд.

У непосредном контакту са месним становништвом у континуитету је вршена едукација у циљу сузбијања штетних појава попут тровања и других радњи које угрожавају заштићене врсте лешинара и других птица, као и ситне и крупне дивљачи. Посебна пажња обрађена је разговору са члановима ловачких удружења и управницима ловишта, као и са сеоским домаћинствима чија су стада (евентуално) угрожена од напада вукова. Скренута је пажња на штетне последице тровања и казнене мере које очекују починиоце.

У циљу одржавања континуитета у маркирању лешинара и усвајања савремених метода праћења белоглавог супа, Резерват Увац д.о.о. је током 2019. године подржао пројекат **маркирања младунаца на гнезду** како би се прикупиле информације о преживљавању младунаца, имиграцији и емиграцији птица из популације. За маркирање младунаца ангажован је Институт за биолошка истраживања "Синиша Станковић", који је током предходних 15 година био носилац пројекта маркирања белоглавих супова у СРП Увац. До сад је обележено 297 јединки и прикупљено 3724 запажања маркираних птица. Маркиране птице су забележене у 20 земаља. Љубитељи природе шаљу фотографије маркираних птица желећи да сазнају ко их је обележио и одакле су дошле. Видео-камере на хранилишту, "ресторану за белоглаве супове", омогућиле су систематско праћење судбине обележених јединки и структуре популације белоглавих супова на Увцу. И током 2019. године забележено је 424 налаза наших птица и 109 налаза птица са страним ознакама. У току маркирања са стручњацима Института урађен је коначни мониторинг гнезда који је потврдио очекивања током јануарског мониторинга. Институт за биолошка истраживања "Синиша Станковић" сачинио је детаљан извештај о маркирању младунаца и праћењу маркираних птица, а исти се доставља у прилогу овог извештаја.

- Остварени трошкови за маркирање младунаца:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
240.000,00	300.000,00	80.00	Институт за биолошка истраживања "Синиша Станковић", Резерват Увац д.о.о.
МЗЖС: 200.000,00	200.000,00	83.33	
Управљач: 40.000,00	100.000,00	16.66	

- Успешност реализације маркирања младунаца белоглавог супа: 100%.

Стручњаци Завода за заштиту природе Србије, а у склопу својих планова и обавеза, на подручју СРП "Увац" у другој половини децембра месеца 2019. године вршиће мониторинг белоглавог супа и резултате објавити на сајту Завода.

Рад хранилишта на Увцу (како смо већ раније у овом Извештају навели), преваходно хранилишта "Манастирина", је изузетно добро организован. У континуитету се допрема велика количина угинуле стоке и кланичног отпада (више од 380 тона годишње) која омогућава веома успешну исхрану великог броја белоглавих супова из клисуре Увца (и клисуре оближње Милешевке).

Наведени резултати указују да је колонија на Увцу (скупа са колонијом у Милешевци) стабилна, и да је Увац најзначајнији локалитет за супове на целом простору Балканског полуострва.

3.2. Заштита осталих врста птица, териофауне и флоре

Резерват Увац д.о.о. се током 2019. године трудио да свим својим активностима очува и унапреди стање популација других дивљих врста птица, копнене фауне и биљних врста, посебно оних са високим степеном угрожености или реткости у националном и међународном оквиру.

Рађен је континуирани мониторинг постојећих кућица за сове. Наиме, у току 2014. године, уз стручну помоћ и сарадњу стручњака/орнитолога Завода за заштиту природе Србије, израдили смо и на подручју резервата поставили 30 кућица за сове, у потпуности поштујући услове за постављање истих издате од стране Завода. Постављено је по 10 кућица за следеће врсте сова: гаћаста кукумавка, дугорепа сова и шумска сова. Током 2019. године вршена су, али без стручне помоћи орнитолога Завода, два мониторинга постављених кућица. Тренутно су совама насељене исте три кућице које су насељене још 2015. и 2016. године, али се још увек нису легле, док су неколико кућица населиле неке друге врсте птица и животиња, попут велике сенице, веверица, пухаћа, славуја... Очекивали смо нешто бољи резултат у 2019. години, но, исти је изостао. У непосредној близини вештачких дупљи, у више наврата, посматране су сове, али услед чињенице да постоје природне дупље вештачке још нису насељене.

Током 2019. године рађено је истраживање диверзитета птица СРП "Увац" са посебним освртом на врсте од приоритета за заштиту према NATURA 2000 програму. У склопу наведене активности рађено је методолошко истраживање фауне гнездарица, у циљу одређивања величине и густине њихових популација. У питању је наставак истраживања рађених током претходних година. Носилац посла је Еколошко удружење "Чувари природе" из Пожеге, на истом сарађују (консултације и стручна помоћ) Друштво за заштиту и проучавање птица Србије, као и Резерват Увац д.о.о., који обезбеђује сву логистичку помоћ. Према извештају овог удружења до сада је евидентирано преко 180 врста птица, тачније 183 врсте. Само током јесени 2018. године, пролећа и лета 2019. године пронађено је девет нових врста птица: кривокљуни спрудник (лат. *Tringa nebularia*), барска шљука (лат. *Gallinago gallinago*), патка кашикара (лат. *Anas clypeata*), жалар слепић (лат. *Charadrius dubius*), ласта брегуница (лат. *Riparia riparia*), модроврана (лат. *Coracias garrulus*), црвеноноги спрудник (лат. *Tringa totanus*), златни вивак (лат. *Pluvialis arcticaria*) и сива грмуша (лат. *Sylvia borin*). Еколошко удружење "Чувари природе" из Пожеге је сачинило детаљан извештај који се доставља у прилогу овог извештаја

- Остварени трошкови за истраживање диверзитета птица:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
100.000,00	150.000,00	66.66	Друштво за заштиту и проучавање птица Србије
МПЗЖС: 100.000,00	100.000,00	100.0	
Управљач: 0,00	50.000,00	0.0	

- Успешност реализације истраживање диверзитета птица СРП "Увац": 100%.

Успостављена је сарадње са ЈП "Србијашуме", корисницима шума, на отклањању штетних последица које изазивају шумске штеточине, превасходно поткорњак. Услед деловања истог (инвазије) на појединим деловима резервата дошло је до "страдања" шума, односно сушења, поприлично великих размера. ЈП "Србијашуме" ће све активности на сузбијању штеточина радити после прибављених услове заштите природе, а које издаје Завод за заштиту природе Србије.

На једном делу ЗП у атару села Лопиже, у непосредној близини видиковца Велики врх, Србијашуме, шумско газдинство Сјеница врши чисту сечу шуме. Резерват Увац д.о.о. нема увиде у планску документацију и дозволе за ову врсту сече па се овим поводом за помоћ и добијање упутства за даље поступање обратио ЗЗПС, Инспектору за заштиту животне средине, Републичкој шумарској и ловној инспекцији и Управи за шуме. До момента писања овог извештаја није добијен ниједан одговор, тј. да ли за поменути сечу постоји дозвола. Међутим, Резерват Увац д.о.о је урадио све што је у његовој надлежности и очекује се извештај поменутих органа.

3.3. Израда и реализација пројекта реинтродукције ишчезлих врста

Током 2018. године, Резерват Увац д.о.о., односно представници истог су у пар наврата разговарали са представницима Завода за заштиту природе Србије, везано за реализацију пројекта реинтродукције ишчезлих врста, тј. врста које су некада настањивале Увац, Златар, Милешевку и околину, попут црног лешинара, беле кање и орла брадана. У припреми је пројекат којим ће се испитати природни и други (правни, технички, организациони, финансијски...) услови, утврдити и реализовати потребна извођачка решења за поновно насељавање некрофагих врста птица ишчезлих са територије Србије, превасходно црног лешинара, беле кање и орла брадана. Пројекат се наслања на Акциони план за заштиту лешинара Балкана, који се одвија уз учешће више међународних и домаћих организација и институција. Пројектом руководе стручне службе Завода за заштиту природе Србије и Института за биолошка истраживања "Синиша Станковић". Током 2018. и 2019. године Резерват Увац д.о.о. је потписао протоколе о партнерству на пројекту Института за биолошка истраживања "Синиша Станковић" за учешће на конкурс за доделу међународних средстава за ову намену.

3.4. Задаци и активности на заштити и управљању риболовном фауном

Као корисник рибарског подручја Специјалног резервата природе "Увац", Резерват Увац д.о.о. се трудио да својим активностима одржи стабилне еколошке услове, односно одржи задовољавајуће физичке, хемијске и микробиолошке карактеристике вода у увачким језерима

(Увачко, Златарско и Радоињско) и рекама (Вапа, Увац, Јабланица, Грабовица, Лопижанска ријека, Вељушница, Кладничка ријека, Вршевина, Тисовица, Злошница, Марића ријека...), односно свим водотоцима, промени популационе карактеристике ихтиофауне у корист салмонидних (племенитих) и других значајних врста риба, одржи и побољша здравствено стање и квантитативне структуре рибљих насеља и спречи непрописни и прекомерни излов.

Организовано је чувања рибарског подручја. Рибочуварима у раду помагали су и чувари природе, а и волонтери из удружења и организација спортских риболоваца. Рибочуварска служба је у 2019. години извадила 5 мрежа за рибокрађу, поред ових мрежарошких алата одузето је и преко 200 самица. Посебна пажња је посвећена чувању мреста свих врста риба, а посебно салмонидних, као што су младица, поточна пастрмка и језерска златовчица. За време трајања мреста организовано је континуирано чување мрестилишта. Током 2019. године били су изузетно неповољни хидролошки услови те је мрест свих рибљих врста померан и углавном риба се парцијалано мрестила. Постављеним системом видео надзора, а и постављањем мобилног видео надзора (фото клопки) на језерима је у значајној мери сузбило рибокрађу.

Као корисник рибарског подручја СРП "Увац", Резерват Увац д.о.о. је организовао коришћење рибарског подручја у складу са Законом о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда. Резерват Увац д.о.о. је током 2019. године продао укупно 519 годишњих корисничких дозвола за рекреативни риболов, 379 дневних и 111 вишедневних дозвола за рекреативни риболов.

Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда (Службени гласник РС бр. 128/2014) дефинише мониторинг као: „систематско праћење стања рибљег фонда” (члан 2.). У члану 17. закона, наводи се да: „програм управљања рибарским подручјем има трајну вредност уз мониторинг квалитативног састава и узрасне структуре рибљег фонда, биомасе, продукције и риболовног притиска на рибљи фонд. Мониторинг се спроводи сваке треће године коришћења рибарског подручја, а извештај о извршеном мониторингу доставља се министарству и надлежном покрајинском органу”. На основу тога стручњаци Института за мултидисциплинарна истраживања из Београда, др Бранислав Мићковић и др Мирослав Никчевић су током 2019. године обавили потребна истраживања на риболовним водама рибарског подручја Специјалног резервата природе „Увац”.

- Остварени трошкови за мониторинг рибарског подручја:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
400.000,00	400.000,00	100.0	Института за мултидисциплинарна истраживања из Београда
МПЗЖС: 0,00	0,00	0.0	
Управљач: 400.000,00	400.000,00	100.0	

- Успешност реализације мониторинга рибарског подручја: 100%.

3.5. Заштита спелеолошких објеката и других феномена геонаслеђа

Током 2018. године извршена је израда стручне документације основа коришћења Ледене пећине. Током 2019. године број посетилаца Ледене пећине је знатно повећан, али како је стручном документацијом дефинисан начин коришћења Ледене пећине и број једновремених посетилаца који могу у једном тренутку да уђу у исту а да се не наруши живи свет и њен изглед, тако је и очување исте олакшано. На основу ове документације се спроводе мере заштите Ушачког пећинског система и организује начин посете.

Резерват Увац д.о.о. је путем Јавног позива за реализацију програма стручне праксе у 2018. години, а који је расписала Општина Нова Варош у сарадњи са Националном службом за запошљавање – Филијала Пријеполје, ангажовао Аиду Алиспахић по струци мастер географ - заштита животне средине која је израдила део геореференцираних карти. Резерват Увац д.о.о. нема адекватан програм за ГИС па је Аида ове карте радила на јавно доступном програму за који није потребна куповина софтвера, а исти има велике недостатке и у истом је немогуће урадити и приказати све податке неопходне за савремено управљање ЗП. Поступак уношења координата и позиција у геореференцирану карту је релативно једноставан. За уношење координата и позиција обуку је прошао Новак Пејовић. Исти је, скупа са чуварима заштићеног подручја, прикупио GPS координате (геопозиције) објеката геонаслеђа на ширем простору СРП "Увац" током претходне три године. Циљ наведеног је да геонаслеђе на ширем простору СРП "Увац" буде прикључено подручју које ће бити номиновано за успостављање геопарка.

3.6. Заштита животне средине

Резерват Увац д.о.о. је чинио и чини све што је у његовој снази и моћи да очува и спречи загађење животне средине, односно свих чинилаца исте, пре свега воде. Сарађивали смо са републичким инспекцијским органима, као што су инспекција за рибарство, воде, инспекција за заштиту животне средине, грађевинска инспекција, туристичка, инспекција за безбедност пловидбе, комунална, пореска.

Основни проблеми су, нажалост, и даље присутни: загађење, пре свега Увачког језера, отпадним водама из Сјенице, али и загађење (у мањој мери) Златарског језера отпадним водама из Кокиног Брода, и бесправна, тзв. "дивља" градња. Проблем отпадних вода Сјенице у многоме "превазилази" оквире рада и деловања самог управљача, па чак и комплетне локалне самоуправе у Сјеници – у решавање овог проблема неопходно је да се укључи Влада РС, односно надлежна министарства.

Наиме, током 2015. године обиђени су сви објекти (викендице, надстрешнице...) који се налазе на Златарском и Радоињском језеру, са GPS уређајима су узете координате, током 2016. године обиђени су сви објекти који се налазе на Увачком језеру, са GPS уређајима су узете координате, поједини загађивачи у заштитној зони резервата су идентификовани уз присуство републичког инспектора за заштиту животне средине. Сви ови загађивачи су идентификовани да би се по завршетку ревизије студије заштите СРП "Увац", а која је у току и коју обављају стручне службе ЗЗПС урадио катастар тачкастих стварних или

потенцијалних загађивача вода и земљишта на подручју резервата. Прикупљени подаци ће се унети у геореференцирану карту када се иста уради, а све у оквиру постављања новог система праћења стања путем савремене ГИС базе.

3.7. Задаци и активности на заштити, развоју и управљању водама

Током 2019. године редовно су контролисана и обилажена увачка језера и притоке. Водостај на свим језерима је био веома висок током већег дела године. Међутим, од септембра месеца водостај на језерима је услед сушног периода, а и рада хидроцентрала нагло опао што се негативно одразило на квалитет воде.

Проблем, истичемо и на овом месту, представљају отпадне воде из Сјенице. Градска канализација се излива директно у реке Јабланицу и Грабовицу, а које су притоке Вапе и Увца. Овај проблем са отпадним водама општине Сјеница нарочито је дошао до изражаја током сушног периода године и наглог испуштања воде из акумулације Увац. Наиме, пловидба делом кањона Увачког језера од локалитета Маркова раван па узводно била је веома непријатна и стицао се осећај да се плови канализацијом. Овај утисак су потврдили и стручњаци Института за мултидисциплинарна истраживања из Београда, др Бранислав Мићковић, др Стефан Скорић и Душан Николић који су у току научно-истраживачког рада из поменутих разлога одустали од хватања примерака риба на овом делу језера.

Такође, отпадне воде из Сјенице су један од проблема на који представници резервата указују на свим састанцима и у свим ТВ емисијама чији је циљ зашта животне средине.

Од момента оснивања, управљач се константно сусреће са проблемом у вези прикупљања пластичног отпада који река Вапа доноси у акумулацију Увац. Програмом управљања су предвиђена скромна средства да би се ангажовале фирме које се баве производњом и монтажом ових плутајућих брана, тако да је извршена набавка потребног материјала за уградњу плутајућих пловака од херметички затворених пластичних дебелозидних буради посебних карактеристика која се монтирају у металне обручеве помоћу којих су међусобно повезана. Помоћу сајли обезбеђује се да овако монтирана бурад прате осцилацију нивоа воде, а плутајућу отпад усмеравају на обалу где се лако сакупља и одвози на рециклажу. Постављање и монтажу понтонске бране на ушћу Вапе, која би задржавала поменуту отпад ради лакшег сакупљања и уклањања исте омеле су снежне падавине. Исто ће се реализовати чим дозволе временске прилике.

- Остварени трошкови за набавку понтонске бране за сакупљање плутајуће отпади из реке Вапе:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
346.650,00	300.000,00	115.5 5	
МПЗЖС: 200.000,00	200.000,00	57.70	Златарпласт АД., СЗР Маринковић, ТЕННО S
Управљач: 146.650,00	100.000,00	42.30	

- Успешност реализације набавке понтонске бране за сакупљање плутајуће одпади из реке Вапе: 95%.

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Научноистраживачки и образовни рад су примарне функције резервата, и из године у годину овим активностима посвећујемо све већу пажњу. Научна функција се реализује кроз низ одговарајућих истраживачких пројеката. Током 2019. године рађена су готово сва планирана истраживања, а нереализована активност на изради регистра биљних врста радиће се у наредној години. Образовна функција реализује се првенствено кроз посету и обилазак резервата у оквиру екскурзионих програма, школа у природи, семинара, радионица и других облика и видова едукације, а што је све присутнија активност на Увцу. Свакако ћемо са овом праксом наставити и у будућности, чак, интензивирати је.

Резерват Увац д.о.о. је током извештајне године по први пут од свог оснивања издвојио значајна средства за интензивније праћење карактеристика белоглавих супова. Поред финансијске подршке, управљач даје сву техничку и логистичку подршку у интересу израде и реализација пројеката истраживања морфолошких, физиолошких, генетских, миграторних и свих других особина белоглавог супа. Ово раде стручне службе Завода за заштиту природе Србије, Института за биолошка истраживања "Синиша Станковић" из Београда. Сваке године врши се мониторинг гнездећих парова, маркирање дела младунаца белоглавог супа, припремају се волијере, снима се хранилиште "Манастирина" како би се дошло до релевантних података у циљу реализације горепоменутог пројекта, као и пројекта истраживања еколошких и других услова за реинтродукцију и реколонизацију лешинара и других некрофагих врста птица грабљивица (црни лешинар, бела кања, орао брадан...).

Реализован је пројекат ихтиофаунистичких истраживања младице (лат. *Hucho hucho*). Ова истраживања вршили су ихтиолози Института за мултидисциплинарна истраживања. По конзервационом и рибарственом значају, младица заузима истакнуто место у ихтиофауни вода Специјалног резервата природе "Увац". Истраживањем су утврђена и картирана бојишта младице у Вапи и горњем току Увца. По изваљивању, праћен је рани развој млађи младице и њихова дисперзија из зоне мреста. Теренска истраживања обављена су у периоду од априла-октобра месеца. Извештај истраживања доставља се у прилогу овог документа.

- Остварени трошкови ихтиофаунистичких истраживања младице (лат. *Hucho hucho*):

Остварени расходи	Планирани расходи	%	Извршилац посла:
-------------------	-------------------	---	------------------

(динара): 150.000,00	(динара): 150.000,00	100.00	Институт за мултидисциплинарна истраживања
МЗЖС: 50.000,00	50.000,00	33.33	
Управљач: 100.000,00	100.000,00	66.66	

- Успешност реализације ихтиофаунистичких истраживања младице (лат. Hucho hucho): 100%.

Планирана је али не реализована израда стручне документације Елабората безбедности путника током туристичког обиласка Ледене пећине и коришћења техничких средстава и пловних објеката. Током претходних година, а и током 2019. године број посетилаца Ледене пећине је знатно порастао, а да би у исту ушли морају да користе услуге вожње чамцом Увачким језером. Стога се намеће обавеза израда ове документације, којом би се, између осталог, дефинисали поласци чамаца за панорамско разгледање Увачког језера.

Остварени расходи (динара): 0,00	Планирани расходи (динара): 200.000,00	% 0.00	Извршилац посла:
МЗЖС: 0,00	100.000,00	0.0	
Управљач: 0,00	100.000,00	0.00	

- Успешност реализације израда стручне документације Елабората безбедности путника током туристичког обиласка Ледене пећине: 0,0%.

Услед изостанка планираних средстава субвенције нису започете активности на изради регистра биљних врста. Подаци који су очекивани након истраживања требали су да дају јасну смерницу даљег деловања на заштити биљних врста и типовима станишта и стаништима значајних врста. Наиме, у извештају Резерват Увац д.о.о. би добио:

- инвентаризацију и картирање типова станишта у СРП "Увац";
- инвентаризацију и картирање ретких и заштићених врста биљака у СРП "Увац";
- верификацију и дигитализацију прикупљених података о типовима станишта и стаништима значајних врста.

У склопу израде регистра биљних врста планиран је и мониторинг популације следећих биљних врста: змијоглавка (*Echium russicum*), монашки пупавац (*Silene pusilla subsp. Monachorum*) и представника из фамилије орхидеја (фам. *Orchidaceae*). Ово стога што је станиште ових врста неопходно сачувати, као и пратити бројност њихових популација

Остварени расходи (динара): 0,00	Планирани расходи (динара): 700.000,00	% 0.00	Извршилац посла:
МЗЖС: 0,00	500.000,00	0.00	
Управљач: 0,00	200.000,00	0.00	

- Успешност реализације активности израде регистра биљних врста са мониторингом угрожених врста биљака: 0%.

Током 2019. године рађен је мониторинг фауне водоземаца и гмизаваца. Исти чине значајну карику у исхрани пре свега птица. Такође, због приступања Србије Европској унији, обавеза сваке државе је да попише ретке врсте и њихова станишта према NATURA 2000 програму, а важну "карику" чине водоземци и гмизавци. Мониторинг фауне раде стручне службе, односно херпетолози Института за биолошка истраживања "Синиша Станковић". Наравно, Резерват Увац д.о.о. обезбедио је сву логистичку подршку, у виду чувара заштићеног подручја који су водили стручњаке по терену, теренских возила, чамаца... Стручњаци овог института су у обавези да до краја године доставе извештај о резултатима спроведених истраживања, а који ћемо доставити до краја јануара 2020. године.

- Остварени трошкови мониторинг фауне водоземаца и гмизаваца:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
310.000,00	400.000,00	77.5	
МЗЖС: 250.000,00	250.000,00	80.64	Институт за мултидисциплинарна истраживања
Управљач: 60.000,00	150.000,00	19.35	

- Успешност реализације мониторинга фауне водоземаца и гмизаваца: 100%.

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

1. Активности и учешће управљача на просторном планирању, изградњи и уређењу грађевинског земљишта, инфраструктурног планирања и уређења, изградњи рекреативне инфраструктуре, на санацији подручја

Током извештајне године одржано је више радних трибина којима су присуствовали представници локалне самоуправе, туристичке организације, Резервата Увац д.о.о, локално становништво, власници и корисници непокретности у заштићеном подручју. План детаљне урбанистичке регулације је веома обиман посао, чија реализација изискује велика новчана средства. Извесно је да постоји добра воља свих страна да се приступи изради наведеног Плана.

Такође, током 2019. године, као што је то чинио и претходних година, Резерват Увац д.о.о. предузимао је низ активности на решавању проблема бесправне градње (сарадња са надлежним републичким и општинским грађевинским инспекцијама, подношење кривичних пријава, "алармирање" јавности путем штампаних и електронских медија...). Током последње две - три године, тачније од акције рушења, дошло је до помака у борби против бесправних градитеља. Наиме, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, тј. инспекцијска служба истог извршила је рушење 15 бесправно изграђених објеката на територији СРП „Увац“. Овим потезом је била стопирана изградња нових објеката. Но током извештајног периода запажено је шест новозапочетих објеката дивље градње. О овоме је обавештен републички грађевински инспектор гђа. Милијана Мољевић која је изшла на лице места и предузела активности из своје надлежности.

Резерват Увац д.о.о., управљач ЗП, почетком године обратио се Одељењу за имовинско правне, комунално стамбене, урбанистичке послове и послове инспекције у општини Нова Варош захтевом за добијање списка озакоњених објеката изграђених на подручју резервата током последње деценије и да ли за озакоњење истих имају услове заштите природе издате од ЗЗПС. Списак инвеститора озакоњених објеката добили смо од грађевинског инспектора гђе. Милијане Мољевић, али не и услове заштите природе под којим је извршено озакоњење.

Поред непосредно реченог предузет је низ активности на изградњи и уређењу грађевинског земљишта, као и инфраструктурног планирања и уређења, од велике важности за успешан рад Резерват Увац д.о.о. у 2019. и у свим наредним годинама.

Такође, наставили смо са (тешким, компликованим) активностима на коначном и трајном, решавању проблема водоснабдевања Визиторског центра на Кокином Броду. Крајем 2016. године урађено је испитивања изворишта на Матијевића коси, поднет је захтев за водну сагласност и набављено је 2500 метара ПВЦ окитен црева, од $\frac{3}{4}$ цола, које ће бити "положено" од изворишта до резервоара који се налазе у непосредној близини визиторског центра. Добијени су водни услови, али посао није окончан ни у 2019. години. До свакако решивих проблема дошло је услед чињенице да Резерват "Увац" д.о.о. није власник земљишне парцеле на којој се налази поменути извор, а шта је услов за добијање грађевинске дозволе. Услед изостанка планираних средстава субвенција нису предузете активности израде Пројекта каптаже поменутог извора.

У току је комплетна замена дрвене терасе са оградом на инфопулту на Растокама. Услед сталне изложености атмосферским приликама дрвена тераса и ограда су отруле и представљале су опасност по посетиоце. Ангажовано је предузеће Тамара превоз Нова Варош које се бави обрадом дрвета и исто је грађом од црног бора извршило замену дрвене терасе и ограде.

- Остварени трошкови за замену дрвене терасе и ограде:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
450.000,00	400.000,00	112. 5	
МЗЖС: 0,00	150.000,00	0.00	Резање и обрада дрвета Тамара превоз Нова Варош
Управљач: 450.000,00	250.000,00	100.00	

- Успешност реализације замене дрвене терасе и ограде: 100%.

Током априла месеца 2019. године, а пре почетка туристичке сезоне, извршено је уређење обале за безбедно пристајање чамаца за јавни превоз путника на Растокама и у кањону Увачког језера код улаза у Ледену пећину. Наиме, у 2018. години уређење обале за безбедно пристајање чамаца за јавни превоз путника није било комплетно завршено, остало је још да се код улаза у Ледену пећину набаве и поставе металне шине на које се пристан причвршћује, а на Растокама услед сталног варирања нивоа воде у претходном периоду није било могуће завршити део приступне стазе са шинама који је потребан при нижем водостају. У априлу месецу, пошто је био веома низак водостај, извршено је уређивање недостајућег

дела приступне стазе на Растокама. На оба локалитета постављене су шине за који се качи понтонски мост и урађени су метални рукохвати. На опште задовољство посетилаца, а и инспектора за безбедност пловидбе, укрцавање туриста у чамце за јавни превоз путника је безбедно и у складу са важећим законским прописима.

- Остварени трошкови за уређење обала за безбедно пристајање чамаца за јавни превоз путника:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
218.000,00	150.000,00	145.33	
МЗЖС: 0,00	0,00	0.00	Радача АД, ЈЕЛИКА ОД, ГМГ ГРАДЊА, Резерват Увац д.о.о.
Управљач: 218.000,00	150.000,00	100.00	

- Успешност реализације уређења обала за безбедно пристајање чамаца за јавни превоз путника: 100%

Услед изостанка планираних средстава субвенција нису започете активности на изградњи два мокра чвора (женски и мушки) на локалитету Растоке (брана ХЕ "Увац", Увачко језеро). Реч је о месту са кога полазе бројни излети/обиласци СРП "Увац", како пешачењем, тако и возилима и пловилима.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
0,00	1.250.000,00	0.00	
МЗЖС: 0,00	1.000.000,00	0.00	
Управљач: 0,00	250.000,00	0.00	

На локалитету Жвале планирано је постављање монтажне кућице за одмор чуvara. Међутим, како Резерват Увац д.о.о. није власник парцеле, а иста је у власништву Србијашума, то је и процедура за добијање дозволе за постављање исте веома сложена. Пошто су изостала планирана средства субвенције није се покретао поступак добијања дозволе за постављање исте.

Планирано је уређење пешачке и бицикличке стазе која води од тзв. "Варошког" залива (река Злошница, Златарско језеро), ободом Златарског језера, кроз села Амзићи и Вилови, преко висећег моста у Пуљцима, па кроз села Дебеља и Божетићи, до Павловића брода (кањон Златарског језера), места првог проглашења резервата 1972. године. Планирана активност није реализована. Наиме, због чињенице да је дошло до урушавања постојећих пешачких стаза и обиља посла током лета на адаптацији и поправци истих (а мало запослених) нисмо успели да трасирамо, добијемо услове ЗЗПС и урадимо ову стазу. Део планираних средстава преусмерили смо за адаптацију стазе од Оштре косе до видиковца Велики врх.

- Остварени трошкови за за адаптацију стазе од Оштре косе до видиковца Велики врх:

Остварени расходи	Планирани расходи	%	Извршилац посла:
--------------------------	--------------------------	----------	-------------------------

(динара):	37.260,00	(динара):	400.000,00	0.00	
МЗЖС:	0,00		200.000,00	0.00	Радача АД, ЈЕЛИКА ОД, Резерват Увац д.о.о.
Управљач:	37.260,00		100.000,00	100.00	
Општина	Нова Варош		100.000,00	0.00	

За време трајања туристичке сезоне, ангажована су лица по Уговору о привременим и повременим пословима. Планирано је да ова лица преваходно уређују пешачке и бицикличке стазе, али и чисте подручје. Међутим, услед проблема са мањком сталнозапослених чувара, ангажована лица су обављала и послове чувара заштићеног подручја и вршили вожње посетилаца чамцима, контролисали улаз у Ледену пећину, радили на улазним рампама, радили на наплати улазница у СРП "Увац" и у спелеолошке објекте, и сличне послове. Остварени трошкови за бруто зараде/накнаде лицима ангажованим за обављање привремених и повремених послова приказани су у табели која следи.

Остварени расходи (динара):	890.067,00	Планирани расходи (динара):	450.000,00	%	Извршилац посла:
Управљач:	890.067,00		450.000,00	100.00	

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

1. Задачи на развоју културно-образовних и информативно-пропагандних активности

Резерват Увац д.о.о. се током 2019. године трудио да на што бољи начин прикаже основне вредности СРП "Увац", на темељима одрживог коришћења вредности заштићеног подручја, посебно афирмишући научно - истраживачки и образовни рад, као и рекреативни и еколошки приступ развоју туризма.

У сарадњи са другим заштићеним подручјима и националним парковима, планиран је заједнички пројекат на изради едукативно-промотивних емисија о заштићеним добрима Србије, и у оквиру њих емисија о Специјалном резервату природе "Увац", која би се емитовала на телевизијама са националном фреквенцијом. Поред промоције у медијима, снимљени серијал емисија, користио би се и за презентацију заштићених добара у центрима за посетиоце и у оквиру еколошко-едукативних активности СРП. Планирана средстава суфинансирања из Министарства заштите животне средине - заштита природе износе 1.200.000,00 динара. Како су изостала средства субвенције, то није дошло до реализације ове активности.

Резерват Увац д.о.о. је и 2019. године штампао брошуре са основним текстом о резервату, и пригодним, атрактивним фотографијама професионалних фотографа. Наведени материјал је дељен на сајму туризма у Београду, као и посетиоцима резервата, пре свега оним

посетиоцима који су организовано посећивали резерват, сплаварили неким од увачких језера, или шетали уређеним стазама у оквиру резервата.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
144.900,00	300.000,00	73.7	
МЗЖС: 0.000,00	150.000,00	0,00	Графика Вранић Краљево
Управљач: 144.900,00	150.000,00	100.00	

Такође, штампали смо улазнице за посетиоце, са фотографијама на "предњој" страни, и са основним режимима понашања у резервату на "полеђини" улазнице. Свакако, штампали смо и дозволе за рекреативни риболов – исте је радио Завод за израду новчаница и кованог новца, који послује при Народној банци Србије.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
257.961,00	300.000,00	85.98	
Управљач: 257.961,00	300.000,00	100.00	Феникс текс 45, Графички studio BOGART СТР, ЈП СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

Резерват Увац д.о.о. је плаћао закуп домена за интернет сајт: www.uvac.org.rs. Основне информације и вести са Увца, као и ценовници услуга, мапе, фотографије, на поменутом сајту су редовно ажуриране. Сајт је редизајниран. Корисници сајта имају информације о раду Резерват "Увац" д.о.о., а и о могућностима туристичке посете и обиласка заштићеног подручја.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
30.660,00	100.000,00	30.0	
Управљач: 30.660,00	100.000,00	100.00	

Резерват Увац д.о.о. је у фебруару 2019. године учествовао на Сајму туризма у Београду, скупа са Туристичко – спортским центром "Златар" из Нове Вароши, а сви скупа на великом промотивном штанду Туристичке регије "Западна Србија", којом приликом су успешно промовисане вредности и лепоте СРП "Увац" и посетиоцима сајма дељен промотивни материјал. Штанд резервата је традиционално био веома добро посећен, како од стране грађанства, али и представника министарстава, завода, бројних јавних личности...

Такође, Резерват Увац д.о.о. је, а на позив директора канцеларије Завода за заштиту природе из Ниша учествовао један дан на Nisville Jazz Festival-у, којом приликом смо бројним посетиоцима фестивала представили Увац једним кратким филмом и дистрибуцијом промо материјала.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
44.418,00	450.000,00	10.0	
Управљач: 44.418,00	450.000,00	100.00	

Одржавање постојећих и постављање нових информативних и едукативних табли на подручју резервата, посебно на "ударним" местима, тј. местима на која долази највећи број посетилаца. Због обима посла, са реализацијом ове активности кренуло се почетком децембра месеца извештајне године, прикупљене су понуде и изабрани извођачи радова. Информативни и едукативне табле су оштампане на поцинкованом лиму и уоквирене у дрвене рамове. Остало је још да се до краја године изврши набавка материјала за фарбање и да се исте поставе на за то предвиђена места.

- Остварени трошкови за одржавање постојећих и постављање нових информативних и едукативних табли биће достављени у допуни извештаја која ће се доставити у јануару месецу.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
150.000,00	300.000,00	50,00	ПППН "МИЛЕКИЋ", TAXI PREVOY PIPU NV "
МЗЖС: 150.000,00	150.000,00	100,0 0	
Управљач: 0,00	150.000,00	0,00	

- Успешност реализације посла : 80%. (изврши набавка материјала за фарбање и да се исте поставе)

Услед недостатка финансијских средстава током 2019. године нису спроведене следеће активности: 1) "пуштање" аудио – водича (Audio guide) у функцију, 2) Израда/набавка скулптуре/инсталације белоглавог супоа, 3) Организација ликовне колоније у укупном трајању од 5-7 дана, са 6-8 ликовних уметника, 3) Опремање етно собе, тј. етно кутка, у једној просторији Визиторског центра на Кокином Броду, која би имала функцију мини-музеја.

2. Задачи и активности на развоју одрживог туризма

2.1. Смернице за развој одрживог туризма

Поред примарних активности на чувању, унапређењу и промоцији заштићеног природног добра Специјални резерват природе "Увац", Резерват Увац д.о.о. се током 2019. године бавио и пријемом посетилаца, односно организовањем обилазака резервата. На почетку туристичке сезоне, 10.04.2017.године, донет је План управљања посетиоцима у СРП „Увац“. Наиме, две претходне сезоне су показале да је интересовање посетилаца за Увац почело да се повећава. Са повећањем броја туриста, растао је и број пружалаца услуга у заштићеном подручју. Углавном су то били имаоци пловила, локално становништво,које је било заинтересовано за превоз путника Увачким језером.Било је потребно увести одређене мере ограничења како би се лакше вршило праћење стања и евентуалне угрожености појединих локалитета. Установљен је максималан број пловила по уговарачу као и мере временског ограничења, тј.одређени су термини полазака са два локалитета, Маркова раван и Растоке. Овај план је полазна основа за одрживи туризам у заштићеном подручју. У 2018. години очекивано је мишљење Завода за заштиту природе на овај документ.

Резерват Увац д.о.о. је током априла објавио Јавни позив за доделу права коришћења сопственог пловила за обављање панорамског

разгледања или крстарење Увачким и(или) Златарским језером у 2019. години. Позив се "наслањао" на мишљења Завода за заштиту природе Србије, исказана у Решењу о условима заштите природе за израду Програма управљања за 2018. годину и у Извештају о мониторингу белоглавих супова из децембра 2017. године..

Како би се испоштовале мере ограничења издате од стране ЗЗПС, а сви заинтересовани превозници имали једнаке шансе да добију право пружања услуга у ЗП Резерват Увац д.о.о. је отворио јавни позив за доделу права коришћења сопственог пловила за обављање панорамског разгледања или крстарења Увачким или Златарским језером. Овај позив је садржао, поред основних информација о истом, услове за учешће у поступку, и то опште (услове које мора да испуни сваки подносилац захтева) и посебне (услове који ће се бодовати/који су бодовани по тачно утврђеним критеријумима). Неопходно је било испунити опште услове, којих је било свега три. Међутим, од 18 заинтересованих опште услове испунило је 15 подносилаца захтева. Учесници на јавном позиву који нису добили право обављања делатности у ЗП за разлику од претходне године нису кршили издато Решење и нису се бавили овом делатношћу.

Током 2019. године организован је велики број туристичких посета резервату, најчешће пловилима или пешачењем.

Основни разлог посете резервату је упознавање са вредностима и лепотама истог, првенствено белоглавим суповима и другим ретким и заштићеним врстама птица. (меандрима, Увачким језерима, Леденом и Тубића пећином итд. Посетиоци су љубитељи природе, планинари, спелеолози, љубитељи екстремних спортова, кајакаши, географи, биолози, еколози... Такође, Увац све више посећују и бројни синдикати и синдикалне организације, менаџмент појединих привредних друштава, али и основне и средње школе и високошколске установе. Приметан је пораст броја гостију из иностранства (гости из Босне и Херцеговине, Аустрије, Израела, Пољске, Немачке, Русије, Литваније, Кине, Мађарске, САД-а...).. Процена је да је резерват током 2019. године посетило преко 20000 посетилаца, с тим што је улазницу у заштићено подручје купило 15852 лица, а у Ледену пећину улазнице је купило 11968 лица. Уочава се несразмера између процењеног укупног броја посетилаца и броја продатих улазница. Разлог се налази у чињеници да су улазнице наплаћиване само лицима која су резерват посећивала организовано, и то његове најзаштићеније локалитете, тј. лица која су користила услугу вожње чамцима. Локалном становништву, бројним "викендашима" и њиховим гостима, рекреативним и спортским риболовцима, као и лицима која само "сврате" на неки од пунктова који се и иначе налазе на јавном путу (било магистралном, било општинском), било је немогуће наплатити улазницу, иако су и они (свакако) посетили резерват.

Чувари Резерват Увац д.о.о. су, поред својих чуварских послова, вршили прихват посетилаца и имали улогу водича – презентатора резервата. Углавном се прихват посетилаца вршио на локалитетима Растоке и Маркова Раван када је Увачко језеро у питању, Кокин Брод када је Златарско језеро у питању и код бране ХЕ "Радоиња" када је Радоињско језеро у питању, одакле се исти упућују на пешачке туре, или туре чамцима.

2.2. План деловања за заштићено подручје у функцији развоја одрживог туризма

На Кокином Броду Резерват Увац д.о.о. поседује визиторски центар, који је још увек снабдевен само техничком водом. Један део истог (сала за презентације, семинаре, радионице...) је издат под закуп скупштинском одлуком. То је учињено из разлога што Резерват Увац д.о.о. нема довољно људских и кадровских капацитета да сам управља радом Визиторског центра на Кокином Броду, имајући у виду забрану новог запошљавања у јавним предузећима и привредним друштвима чији је оснивач Влада РС, а коју је донела Влада РС. Такође, треба имати у виду и велики обим посла чуварске и рибочуварске службе Специјалног резервата природе "Увац", преваходно када је заштита и унапређење СРП "Увац" у питању, а што је основни посао и основна делатност Резерват Увац д.о.о., због које је исти и основан.

Резерват Увац д.о.о. поседује и монтажни објекат, тзв. Инфо пулт на Растокама. Инфо пулт има функцију пријема посетилаца, упознавања истих са Специјалним резерватом природе "Увац" и режимима понашања у истом. Исти је, по Уговору о пословно - техничкој сарадњи био уступљен на коришћење Туристичко - спортском центру "Златар" из Нове Вароши, на период од једне године (до јуна месеца 2016. године). Уговор у 2017. није продужен јер ТСЦ Златар није био заинтересован за продужење уговора, а исти није био у функцији ни у 2018. години. У току је замена дрвеног дела патоса терасе и ограде на овом пулту јер је стара и отрула конструкција представљала претњу за безбедност посетилаца.

Извршено је уређење пешачке стазе од локалитета Маркова раван, преко висећег моста у Дружинићима, ободом Увачког језера, кроз села Доње Лопиже и Горње Лопиже, до локалитета Равни крш. Укупна дужина ове стазе износи око 6 км. У наредном периоду дуж стазе биће постављена три видиковаца на атрактивним локалитетима (са погледом на кањон Увца), као и неколико клупа за одмор. Ради се о стази која се налази на супротној страни/обали Увачког језера од већ постојеће стазе која "иде" од Маркове равни до видиковца Молитва. Комплетна стаза пролази кроз земљиште које је у државном власништву (корисник: ЈП "Србијашуме"), што је велика предност ове стазе, за разлику од стазе са супротне стране која углавном пролази кроз приватне парцеле, те су туристи изложени непријатностима од стране власника земљишта. Идеја је да поменута стаза буде једна од најатрактивнијих стаза на подручју Специјалног резервата "Увац" - прворазредна туристичка атракција, и то истинских, правих заљубљеника у природу, а што ће свакако, по коначном уређењу, односно "уметању" табли и маркирању и бити. Најзначајнија функција стазе је едукација свих посетилаца о значају заштите природе, очувању биодиверзитета и очувању угрожених биљних и животињских врста.

VII САРАДЊА

1. Сарадња и партнерство са локалним становништвом

Резерват Увац д.о.о. има добру сарадњу са локалним становништвом. Исто све више увиђа значај заштићеног подручја и поштује прописане режиме заштите. Представници резервата редовно разговарају са мештанима, и труде се да им помогну, када год су у могућности.

Најпозитивнији вид сарадње са становништвом, како локалним тако и са подручја суседних општина, је преузимање угинуле стоке са имања пољопривредника и одвоз исте на хранилиште за белоглаве супове. Овај

вид сарадње решава низ проблема (комуналних, еколошких) на обострану корист.

Истина, понекада долази до одређених проблема. Управљач је показао разумевање и добру вољу да, поштујући мере и ограничења која је дао ЗЗПС, омогући заинтересованим мештанима а који испуњавају све законом предвиђене услове, да се баве превозом туриста на увачким језерима. На овај начин се десетине мештана додатно упустили у току летње сезоне.

Једна од породица мештана (Луковићи, један рукавац Увачког језера, тзв. Рабренски залив, село Акмачићи, општина Нова Варош) се редовно обраћа свим нивоима власти, жалећи се да им је комплетно имање у заштићеном подручју, те да не могу да добију грађевинску дозволу како би градили викендице и бунгалове за смештај туриста, те да су стога "дебело" оштећени. Треба истаћи и да су чланови ове породице присутни као превозници туриста на Увачком језеру са своја четири пловила.

2. Сарадња са другим власницима и корисницима непокретности у заштићеном подручју

Као управљач СРП "Увац", Резерват Увац д.о.о. се трудио, као што је то био случај и свих претходних година, да успостави добре партнерске односе са свим релевантним институцијама и организацијама, а у циљу квалитетније и ефикасније заштите и развоја заштићеног подручја.

Резерват Увац д.о.о. већ много година уназад негује добре односе са Електропривредом Србије (конкретно са ПД "Дринско-лимске ХЕ"), "Електромером Србије" А.Д., ЕДБ Краљево, ЈП "Телеком Србија", ЈП "Србијаводе" и ЈП "Србијашуме", на пословима очувања вода и шума.

У циљу испуњења планова и задатака, Резерват Увац д.о.о. је активно сарађивао са општинским управама Нове Вароши и Сјенице, посебно са катастарским, грађевинским и комуналним општинским службама и инспекцијама. Мишљења смо да ова сарадња може и мора да буде боља, посебно када је у питању комунална инспекција, везано за камп кућице. Наравно, тесно смо сарађивали са Туристичко - спортским центром "Златар" из Нове Вароши (о чему је напред било више речи), као и са туристичком организацијом општине Сјеница, са којом сарадња мора да буде још боља. У сарадњи са овим службама идентификована су питања заштите и развоја која треба заједнички решавати (отпадне воде Сјенице, Кокиног Брода), а посебна пажња посвећена је регулисању односа у области спречавања "дивље" градње и планског уређења простора на територији резервата.

3. Сарадња са невладиним организацијама

Успостављена је добра сарадња са ловачким и риболовачким удружењима из Нове Вароши, Сјенице, Златибора. Управљач сарађује и са другим удружењима и организацијама, како спортским, тако и хуманитарним, подржава и промовише спортске активности и манифестације. У заједничким акцијама чишћења подручја има добру сарадњу са Канцеларијом за младе у Новој Вароши, организацијом Србија за младе из Београда. Дугогодишња добра сарадња са Фондацијом за заштиту птица грабљивица из Београда резултирала је и конкретним активностима везано за спашавање повређених птица из разних делова света-чувени случај са белоглавим супом Добрила. У претходној години

основана су планинарско и еколошко удружење у Новој Вароши која своје активности усмеравају на рад са млађом популацијом и чије активности би се реализовале на заштићеном подручју (школе кајакања, педловања, планинарење исл.).

4. Међународна сарадња

Резерват Увац д.о.о у свом раду је све више усмерен на сарадњу са управљачима националних пракова и осталих заштићених подручја и ван граница Србије. Било да се сарадња огледа у размени искустава и узајамних посета, било да се ради о аплицирању у неким заједничким пројектима.

Резерват Увац д.о.о. је сарадник на пројекту "Повратак белоглавог супа на Попово поље у Херцеговину".

СРП "Увац" је препознат у Европи као значајно станиште белоглавог супа, односно најзначајније станиште у југоисточној Европи. Још током 2015. године једна јединка белоглавог супа је "премештена" у Херцеговину, околина Требиња (Попово поље), што је резултат сарадње Завода за заштиту природе Србије, Института за биолошка истраживања "Синиша Станковић" из Београда и Резерват Увац д.о.о. са једне стране (партнери из Србије) и Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске, са друге стране (партнер из Републике Српске). План за 2016. годину је био да се на Попово поље пусти, а по добијеним дозволама и сагласностима надлежних институција, још неколико јединки белоглавих супова са Увца, а који су се налазили у волијерама, чиповани и припремљени за транспорт. Међутим, почетком године, републичка ветеринарска инспекција је наложила да се све јединке супа које су се налазиле у волијерама пусте/врате у природу, док волијере не буде урађене у складу са Правилником о условима држања, начину обележавања и евидентирања дивљих животиња у заточеништву ("Сл. гласник РС", бр. 86/2010). Како се "папири" за реализацију овог пројекта још увек чекају, то смо били принуђени да птице пустимо у природу на Увцу: пројекат повратка супова на Попово поље је до даљег "на чекању". У 2017. години приступили смо пословима уређења волијера о чему је већ било речи.

5. Организовано и професионално удруживање заштићених подручја Србије и других заинтересованих паркова из окружења

Резерват Увац је члан удружења заштићених подручја Србије. На жалост, активности удружења су, током 2019. године, биле веома скромног интезитета (ако их је уопште и било).

Формирана је Национална асоцијација управљача полууређеним и уређеним спелеолошким објектима, на иницијативу аранђеловачког музеја.

6. Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима

Резерват Увац д.о.о. се током целе године трудио да на што бољи начин прикаже своје основне вредности и лепоте, на темељима одрживог коришћења вредности заштићеног подручја, посебно афирмишући научно -

истраживачки и образовни рад, као и рекреативни и еколошки приступ развоју туризма.

Активно смо сарађивали са медијима, и писаним и електронским. У 2019. снимљено је неколико емисија које су емитоване на телевизијама са националном фреквенцијом, као и локалним телевизијама. У емисијама је јавности представљено заштићено подручје, представљен је рад чуварске службе на терену у свим временским приликама, тешкоће са којима се сусрећу, проблеми загађивања подручја ("зелена патрола") итд.

Настављена је сарадња са локалним штампаним медијима и са дописницима тиражних дневних новина у земљи: Блиц, Вечерње новости... О СРП "Увац" су лепо и афирмативно писали и бројни часописи и магазини. Резерват су посећивали еминентни фотографи, дописници, представници међународних организација, амбасадори, као и личности из јавног живота итд. којима су у непосредном контакту презентоване вредности и лепоте СРП "Увац".

Све наведене активности имале су за циљ информисање јавности о СРП "Увац", обавештавање о правилима понашања у резервату, размену знања и искустава, промоцију одрживог развоја подручја, те успостављање будуће сарадње и партнерстава.

VIII ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ

1. Противпожарна заштита

Током претходних година набављена су основна средства за противпожарно заштиту, односно напртњаче, укупно 7 комада. Такође, сви запослени су прошли основну противпожарну обуку и добили одговарајуће сертификате. Током 2019. године није било пожара у границама заштићеног подручја.

Резерват Увац је урадио Процена угрожености од елементарних непогода и других несрећа као и Планови заштите и спасавања у ванредним ситуацијама, а примењујући одредбе Закона о ванредним ситуацијама набавио неопходну опрему.

- Остварени трошкови за ову намену износе:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
467.880,00	650.000,00	70,00	ППТН "МИЛЕКИЋ", НОВАТЕКС ДОО, Ремонтни центар
МЗЖС: 0,00	400.000,00	0,0	
Управљач: 467.880,00	250.000,00	100,00	

- Успешност реализације посла : 100%.

2. Обележавање важних датума за заштиту животне средине

Резерват Увац д.о.о. је на пригодан и скроман начин, тј. предавањима које је организовао за ученике основних и средњих школа, али и грађанство, што у визиторском центру на Кокином Броду што на другим

локалитетима, обележио важне датуме за заштиту животне средине. Посебна пажња је посвећена обележавању 11. априла - Дана заштите природе, 05. јуна - Дана заштите животне средине и 07. септембра - Дана лешинара.

ЗАКЉУЧАК

Све активности управљача у 2019. години су се одвијале у складу са Програмом управљања за исту. Детаљном анализом активности планираних Програмом управљања за 2019. годину, и анализом реализованих активности, може се тврдити да је Програм управљања за 2019. годину реализован са око 85% планираних активности. Поставља се питање: зашто исти нисмо реализовали 100%? Разлози су и субјективне и објективне природе: тим запослених радника у администрацији је мали а обим посла све већи, недостаје им и стручности и едукације у праћењу нових модела корпоративног пословања као и нових прописа и технолгија. Тим запослених на терену - чувари природе и рибочувари, такође непотпун по бројности, са потребним искуством, опремом, али у просеку са преко 50 година старости, недостатком ентузијазма и мотивације (умањењем плата).

На реализацију планираних активности утицали су и спољни фактори: неке од планираних активности везане су за одређене институције - наставак спелеолошких истраживања за Завод за заштиту природе, за неке активности су недостајала финансијска средства, временске прилике, административне одлуке, спорост у доношењу одлука неких органа...

IX ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

I ПРИХОДИ		
	Извори прихода	Износ у динарима
Средства буџета Републике Србије		
1.	Министарство заштите животне средине – Уговор о суфинасирању Програма управљања СРП "Увац" за 2019. годину (Уговор, бр. 401-00-297/19-04, од 22.03.2019. год.); Министарство заштите животне средине – Уговор о суфинасирању Програма управљања СРП "Увац" за 2019. годину (Уговор бр. 401-00-1237/2019-04, од 20.11.2019. год.)	8.200.000,00
Сопствени приходи		
	• Приходи од услуга возњи посетилаца чамцима	3.968.450,00
	• Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	12.574.040,00
2.	• Приходи од накнада за чамце, понтоне, камп кућице	633.500,00
	• Приходи од дозвола за рекреативни риболов	2.797.100,00
	• Приходи од улазница у заштићено природно добро	2.998.850,00
	Сопствени приходи УКУПНО:	22.971.940,00
Средства од издавања покретних и непокретних добара под закуп		
3.	• Издавање покретних и непокретних добара под закуп	60.060,00
Средства донација, поклона и помоћи		
4.	• Донације	144.000,00
Остала средства		
5.	• Административне забране и приспеле камате	108.320,00
	УКУПНО ПРИХОДИ	31.484.320,00

Укупни приходи Резерват Увац д.о.о., у 2019. години, износе

31.484.320,00 динара, од тога, **приходи од накнада** за коришћење заштићеног подручја (укључујући и приходе од накнада за чамце, понтоне и камп кућице, као и приходе од улазница) износе **16.206.390,00** динара.

Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја износе **51,47%** укупних прихода

	РАСХОДИ	
--	----------------	--

	Врста трошкова	Износ у динарима
	III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ	
	1.Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима	
	1.1.Чување	
	• Средства за бруто зараде чувара__	4.826.197,00
	• Средства за бруто зараде рибочувара	1.124.342,00
	• Бруто зараде стручног особља	555.000,00
	• Средства за бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада	5.826.630,00
	• Средства за стручно усавршавање запослених	0,00
	• Бруто накнаде члановима скупштине	1.291.104,00
	• Средства за опремање и обуку чуварске и стручне службе	50.530,00
	• Средства за набавку униформи за рибочуваре	0,00
	• Средства за гориво	3.550.898,00
	• Набавку новог моторног возила	1.199.932,18
	• Набавка чамца са ванбродским мотором за потребу обезбеђивања пристани пред Леденом пећином	985.100,00
	• трошкови за потпуно сервисирање већ постојећа два ванбродска мотора за катамаран на Увачком језеру	321.760,00
	• Одржавање постојећег видео надзора	8.640,00
	1.2.Одржавање	
	• Сакупљање и одвожење отпадака са заштићеног подручја и одржавање уредности јавних објеката и површина чишћењем	153.200,00
	• Материјални трошкови одржавања заштићеног подручја (регистрација возила и пловила, амортизација материјално-техничких средстава, одржавање чистоће...)	1.758.527,00
	1.3.Обележавање	
	• Одржавање статусних табли и обнављање граничних ознака	78.000,00
	• Постављање табли упозорења, обавештења и забрана	186.000,00
	2.Приоритетне мере и активности на управљању културно - историјским вредностима	
	• Припремне радње за Уређење локалитета средњевековног утврђења Клек и рестаурације воденице која се налази на реци Вељушници.	0,00
	3.Управљања природним ресурсима	
	• Трошкови према уговору са Ветеринарском установом "Напредак" из Ћуприје	590.813,80
	3.1.Задаци и активности на заштити белоглавог супа и осталих врста лешинара	
	• Трошкове изношења хране биљног порекла на хранилицу за медведе	37.000,00
	• Контрола успешности гнежђења белоглавог супа	0,00

<ul style="list-style-type: none"> Одржавање континуитета у маркирању лешинара и усвајања савремених метода праћења белоглавог супа 	240.000,00
3.2.Заштита осталих врста птица, териофауне и флоре	
<ul style="list-style-type: none"> Истраживање диверзитета птица СРП "Увац" 	100.000,00
3.4.Задаци и активности на заштити и управљању риболовном фауном	
<ul style="list-style-type: none"> Мониторинг на рибарском подручју 	400.000,00
3.5.Заштита спелеолошких објеката и других феномена геонаслеђа	
<ul style="list-style-type: none"> Геореференцирање објеката геонаслеђа 	0,00
3.7.Задаци и активности на заштити, развоју и управљању водама	
<ul style="list-style-type: none"> Постављање понтонске бране на ушћу Вапе 	346.650,00
III УКУПНО	23.630.323,18
IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА	
<ul style="list-style-type: none"> Реализација пројекта ихтиофаунистичких истраживања младице 	150.000,00
<ul style="list-style-type: none"> Израда стручне документације Елабората безбедности путника током туристичког обиласка Ледене пећине 	0,00
<ul style="list-style-type: none"> Израда регистра биљних врста у СРП "Увац" 	240.000,00
<ul style="list-style-type: none"> Мониторинг фауне водоземаца и гмизаваца 	310.000,00
IV УКУПНО	700.000,00
V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА	
1.Активности и учешће управљача на просторном планирању, изградњи и уређењу грађевинског земљишта, инфраструктурног планирања и уређења, изградњи рекреативне инфраструктуре, на санацији подручја	
<ul style="list-style-type: none"> Комплетна замена дрвене терасе са оградом на инфопулту на Растокама 	450.000,00
<ul style="list-style-type: none"> Уређење обале за безбедно пристајање чамаца 	218.000,00
<ul style="list-style-type: none"> Уређење пешачких стаза 	37.260,00
<ul style="list-style-type: none"> Ангажовање лица по уговору о привременим и повременим пословима 	890.067,00
V УКУПНО	1.595.327,00
VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЂЕНОГ ПОДРУЧЈА	
1.Задаци на развоју културно - образовних и информативно - пропагандних активности	
<ul style="list-style-type: none"> штампање проспеката, брошура, приручника, упутстава и других сличних публикација 	144.900,00
<ul style="list-style-type: none"> штампање материјала за посетиоце, конкретно: штампање улазница у СРП "Увац", штампање дозвола за рекреативни риболов, штампање мапа резервата... 	257.961,00
<ul style="list-style-type: none"> Интернет презентација (закуп домена, одржавање сајта...) 	30.660,00
<ul style="list-style-type: none"> Учешће на сајму туризма у Београду, Nisville Jazz Festival-у и међународном сајму 	44.418,00

	<ul style="list-style-type: none"> Одржавање постојећих и постављање нових информативних и едукативних табли на подручју резервата 	150.000,00
	2. Задаци и активности на развоју одрживог туризма	
	2.1.Смернице за развој одрживог туризма	
	2.2.План деловања за заштићено подручје у функцији развоја одрживог туризма	
	VI УКУПНО	627.939,49
	САРАДЊА	
VII	<ul style="list-style-type: none"> Организовање акција чишћења увачких језера и река 	63.000,00
	VII УКУПНО	63.000,00
	ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ	
VIII	<ul style="list-style-type: none"> Процена угрожености од елементарних непогода 	452.760,00
	VIII УКУПНО	452.760,00
	УКУПНО РАСХОДИ	27.069.349,77

Напомене:

- У табели ПРИХОДИ, приказани су сви приходи Резерват Увац д.о.о. у 2019. год.са урачунатим ПДВ-ом, наравно, укључујући средства субвенција од стране министарства у износу од 8.920.000,00 динара;
- У табели РАСХОДИ, приказани су само расходи везани за активности и радове које се односе на остваривање Програма управљања за 2019. годину без расхода који се односе на обавезе по основу пословања друштва (порези, судске таксе, накнаде за коришћење РП...);

Резерват Увац д.о.о.

Миљка Дучић, В.Д. директора